ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ

TIBBIYOT OLIY TA’LIM TIZIMIDA TALABALARNING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRUVCHI METODLAR

Fayzullayev Sarvar Ibrohim o‘g‘li – katta o‘qituvchi
Toshkent davlat tibbiyot universiteti (Toshkent, O‘zbekiston)

Annotatsiya. *Mazkur maqolada tibbiyot oliy ta’lim tizimida talabalarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari, ahamiyati hamda samarali metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish, simulyatsion mashg‘ulotlar va integrativ ta’lim texnologiyalarining nutqiy kompetensiyani shakllantirishdagi o‘rni yoritiladi. Tadqiqot natijalari tibbiy ta’lim jarayonida nutq madaniyatini rivojlantirishning muhimligini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *nutqiy kompetensiya, tibbiy ta’lim, kommunikativ yondashuv, klinik fikrlash, interaktiv metodlar, simulyatsiya, kasbiy kommunikatsiya.*

METHODS OF DEVELOPING STUDENTS’ SPEECH COMPETENCE IN HIGHER MEDICAL EDUCATION

Fayzullaev Sarvar Ibrohimovich – senior teacher
Tashkent State Medical University (Tashkent, Uzbekistan)

Abstract. *This article analyzes the theoretical foundations, importance, and effective methods of developing students' speech competence in higher medical education. It also highlights the role of a communicative approach, interactive methods, clinical learning, simulation exercises, and integrative educational technologies in developing speech competence. The results of the study demonstrate the importance of developing speech culture in medical education. Key words: speech competence, medical education, communicative approach, clinical thinking, interactive methods, simulation, professional communication.*

Keywords: *speech competence, medical education, communicative approach, clinical thinking, interactive methods, simulation, professional communication.*

МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Файзуллаев Сарвар Иброхимович – старший преподаватель
Ташкентского государственного медицинского университета (Ташкент, Узбекистан)

Аннотация. *В данной статье анализируются теоретические основы, важность и эффективные методы развития речевой компетенции студентов в системе высшего медицинского образования. Также освещается роль коммуникативного подхода, интерактивных методов, обучения на основе клинических ситуаций, симуляционных упражнений и интегративных образовательных технологий в формировании речевой компетенции. Результаты исследования показывают важность развития речевой культуры в процессе медицинского образования.*

Ключевые слова: *речевая компетенция, медицинское образование, коммуникативный подход, клиническое мышление, интерактивные методы, симуляция, профессиональная коммуникация.*

Kirish. Zamonaviy tibbiyot tizimida shifokor nafaqat yuqori darajadagi nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lishi, balki samarali kommunikatsiya qila olishi ham muhim hisoblanadi. Bemor bilan muloqot qilish, tashxisni tushuntirish, davolash jarayonini izohlash, hamkasblar bilan professional aloqani yo‘lga qo‘yish - bularning barchasi nutqiy kompetensiyaga bog‘liq.

Tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida talabalar nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. An’anaviy o‘qitish usullari ko‘proq nazariy bilim berishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, zamonaviy yondashuvlar talabalarni faol muloqotga jalb etishga qaratilgan.

Nutqiy kompetensiya tushunchasi va uning tarkibi

Nutqiy kompetensiya – bu shaxsning og‘zaki va yozma nutq orqali fikrini aniq, ravon, mantiqiy va maqsadga muvofiq ifoda eta olish qobiliyatidir. Tibbiyot sohasida bu quyidagi komponentlarni o‘z ichiga oladi:

• lingvistik kompetensiya (til birliklarini bilish)

• kommunikativ kompetensiya (muloqot strategiyasini tanlash)

• ijtimoiy-madaniy kompetensiya

• kasbiy terminologiyani to‘g‘ri qo‘llash

Tibbiyot talabasi uchun nutqiy kompetensiya – bu bemor bilan samarali muloqot o‘rnatish vositasidir.

Tibbiy ta’limda nutqiy kompetensiyaning ahamiyati

Tibbiy amaliyotda noto‘g‘ri yoki yetarli darajada aniq bo‘lmagan muloqot jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Nutqiy kompetensiya quyidagi jihatlarda muhim:

• bemor bilan ishonchli aloqani o‘rnatish

• tashxis va davolashni tushunarli tarzda izohlash

• stressli vaziyatlarda to‘g‘ri kommunikatsiya qilish

• tibbiy hujjatlarni to‘g‘ri rasmiylashtirish

Shu sababli, nutqiy kompetensiyani rivojlantirish tibbiy ta’limning ajralmas qismi bo‘lishi lozim.

Nutqiy kompetensiyani rivojlantiruvchi metodlar

1. Kommunikativ yondashuv

Kommunikativ yondashuv talabalarni faol muloqotga jalb etishga asoslanadi. Bu metod orqali talabalar real hayotiy vaziyatlarga yaqin sharoitlarda nutq faoliyatini amalga oshiradilar.

Afzalliklari:

• talabalarni mustaqil fikrlashga o‘rgatadi

• muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi

• kasbiy nutqni shakllantiradi

2. Interaktiv metodlar

Interaktiv metodlar talabalarning dars jarayonida faol ishtirokini ta’minlaydi.

Asosiy turlari:

• “Aqliy hujum”

• “Klaster”

• “Rol o‘ynash”

• “Debat”

Bu metodlar orqali talabalar o‘z fikrini erkin bayon qilishni o‘rganadi va nutqiy faollik oshadi.

3. Klinik vaziyatlar asosida o‘qitish (Case-study)

Case-study metodi real klinik vaziyatlarni tahlil qilishga asoslanadi.

Talabalar:

• bemor bilan muloqotni modellashtiradi

• tashxis qo‘yishni og‘zaki asoslaydi

• davolash rejasini tushuntiradi

Bu metod nutqiy kompetensiya bilan birga klinik fikrlashni ham rivojlantiradi.

4. Simulyatsion o‘qitish

Simulyatsiya - bu sun’iy yaratilgan muhitda real jarayonlarni takrorlashdir.

Masalan:

• bemor bilan suhbat qilish

• shoshilinch holatlarni boshqarish

• tibbiy intervyu olish

Bu metod talabalarni xatolardan qo‘rqmasdan o‘rganishga undaydi va nutqiy faoliyatni rivojlantiradi.

5. Integrativ ta’lim texnologiyalari

Integrativ yondashuv turli fanlarni o‘zaro bog‘lash orqali nutqiy kompetensiyani rivojlantiradi.

Masalan:

• tibbiyot + tilshunoslik

• tibbiyot + psixologiya

Bu yondashuv orqali talabalar kasbiy nutqni chuqurroq o‘zlashtiradi.

6. Muammoli o‘qitish (Problem-based learning)

Bu metod talabalarni muammoni hal qilish jarayonida fikr yuritishga undaydi.

Natijada:

• mantiqiy nutq rivojlanadi

• fikrni asoslab berish ko‘nikmasi shakllanadi

7. Tibbiy terminologiya bilan ishlash

Terminologiya nutqiy kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismidir.

Talabalar:

• terminlarni to‘g‘ri talaffuz qilish

• ularni kontekstda qo‘llash

• sinonim va izohlarini bilishlari zarur

Natijalar va muhokama

Yuqoridagi metodlarni qo‘llash natijasida quyidagi o‘zgarishlar kuzatiladi:

• talabalar nutqi ravonlashadi

• kasbiy terminlardan foydalanish darajasi oshadi

• bemor bilan muloqot sifati yaxshilanadi

• o‘z fikrini aniq va asosli bayon qilish ko‘nikmasi shakllanadi

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv va amaliy metodlar an’anaviy ma’ruza usullariga nisbatan ancha samaralidir.

Xulosa.

Tibbiyot oliy ta’lim tizimida nutqiy kompetensiyani rivojlantirish zamonaviy ta’limning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Kommunikativ, interaktiv, simulyatsion va muammoli o‘qitish metodlarini qo‘llash talabalar nutqiy faoliyatini sezilarli darajada rivojlantiradi.

Kelgusida:

• maxsus nutqiy kompetensiya dasturlarini ishlab chiqish

• klinik kommunikatsiya kurslarini kengaytirish

• innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi

ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimi bo‘yicha me’yoriy hujjatlar.

2. Зимняя И.А. “Педагогическая психология”.

3. Леонтьев А.А. “Психология коммуникации”.
4. Passov E.I. “Kommunikativ metodika”.
5. Richards J.C. “Communicative Language Teaching Today”.
6. Hargie O. “Skilled Interpersonal Communication”.
7. Silverman J. “Skills for Communicating with Patients”.
8. Xolmatova N. “Nutqiy kompetensiyani rivojlantirish metodlari”, Pedagogika jurnali, 2023.
9. Karimov Sh. “Tibbiy ta’limda kommunikativ yondashuv”, Toshkent, 2022.
10. Richards J. “Communicative Language Teaching: Today and Tomorrow”, Cambridge, 2021.
11. MO Akhtamovna Tasks of teaching a foreign language to students of higher education institutions Tashkent, Uzbekistan
12. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim konsepsiyasi, 2020.
13. Israilova, I., Gulfura, T., Patima, T., Gulbakhor, M., & Sarvar, F. (2021). Medical English learning through authentic movies: extra-linguistic factors contributing to the study of medical terminology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 1(1.5 Pedagogical sciences).
14. Fayzullaev, S. (2023). Improving the methodology of teaching foreign languages based on the competence approach in the higher medical education system. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(9), 697-700.
15. Бухарова, Н. Г., & Файзуллаев, С. И. У. (2021). Дискурс-анализ как средство восприятия устной речи. Вестник науки и образования, (2-3 (105)), 17-19.
16. Fayzullayev, S. I. (2024). Ways of effective use of educational methods and its effectiveness. Pedagogika, psixologiya va ijtimoiy tadqiqotlar| journal of pedagogy, psychology and social research, 3(4), 185-189.
17. Fayzullayev, S. (2023). Mechanism of integrated teaching of speech competence in uzbek and english languages in medicine.
18. Sarvar, F. (2022). Mechanism of integrated teaching of speech competence in Uzbek and English languages in medicine Tashkent Medical Academy. Global Scientific Review, 10, 188-191.
19. Akhtamovna the importance of vocabulary in the process of teaching foreign languages in medical universities MOAMO Indoneziya
20. Fayzullayev, S. (2022). Methods to imrove english in medical institutions. In Collection of materials international scientific and practical conference" Modern scientific research in medicine: current issues, achievements and innovations.
21. Fayzullayev, S. (2023). Ingliz tilida tibbiyot terminologiyasining tutgan o‘rni. Scientific Impulse, 1 (10), 364- 367.
22. Файзуллаев, С. И. (2024). Общая история латинского языка и медицинской терминологии и ее значение. Academic research in educational sciences, (1), 445-454.
23. Fayzullayev, S. (2023). The place of uzbek language in learning latin and medical terminology. Academic research in educational sciences, 4(TMA Conference), 163-166.
24. Fayzullayev, S. I. U. (2024). Methods of how to improve students’ knowledge and skills. American Journal of Modern World Sciences, 1(2), 172-181.
25. Fayzullayev, S. (2024). Healing legacies: exploring the influence of latin and greek mythology on medicine”. Academic research in educational sciences, (1), 497-508.
26. Fayzullayev, S. I., & Fayzullayeva, S. A. Q. (2024). The role of linguosyntactic tests in russian as a foreign language in determining the level of language proficiency at advanced stages of learning. Academic research in educational sciences, (1), 455-460.
27. Fayzullaev, S., & Duldulova, N. (2025). Improving the methodological system for developing of the verbal competence of medical students through educational tasks in the higher educational system. Modern Scientific Research International Scientific Journal, 3(3), 134-144.
28. Fayzullaev S. (2025). How to Improve the Methodological System for Developing the Speech Competence of Medical Students Through Educational Tasks. American Journal of Education and Evaluation Studies, 2(3), 162–168. Retrieved from https://semantjournals.org/index.php/AJEES/article/view/1318
29. O‘G‘Li, F. S. I. (2025). Tibbiy oliy ta’lim muassasalari talabalarining nutqiy kompetensiyasini o ‘quv topshiriqlari orqali rivojlantirishning metodik tizimini takomillashtirish. Строительство и образование, 4(1), 58-63.
30. О. Мухаммедова. Иностранный язык для студентов вузов задачи обучения. Му аллим œўм зликсиз билимлендири, 44